కథ

స్మశానం నవ్వింది

పోనుగోటి కృష్ణారెడ్డి

నేను మా వూరిలో అడుగుపెట్టేసరికి ఉదయం పది గంటలైంది. రాత్రి పదకొండు గంటలకు హైదరాబాద్‌లో ఈ బస్ ఎక్కాను. దిగుతుంటే ఒళ్ళంతా నొప్పులుగా అనిపించింది. రాత్రి నిద్రకూడా లేదు సరిగ్గా. సూట్‌కేస్ చేతికి తీసుకుని బస్టాండ్ బైటకు నడిచాను. తేలిక పాటి సూట్‌కేస్ మినహా నా చేతిలో ఏం లేనందువల్ల కూలీల గొడవ తప్పింది కానీ బయటకొచ్చాక రిక్షాల వాళ్ళ గొడవ తప్పలేదు. రిక్షాలో ఇంటికి వెళదామని ఒక్క క్షణంపాటు అనిపించింది కానీ వూరు చూసుకుంటూ రోడ్లను పరామర్శిస్తూ నడవటం అంటే నాకెంతో సరదా.

ప్రతి రెండు, మూడు నెలలకొకసారి వూరికి వస్తున్నా నాకు ప్రతిసారి మా వూరి రోడ్లను చూసినప్పుడల్లా చిన్ననాటి స్నేహితుడు ఆత్మీయంగా ఆహ్వానిస్తున్నట్లే అనిపిస్తుంది. మావూరి రోడ్ల మీద నడుస్తూంటే మనసులో చెలరేగే జ్ఞాపకాల అలలు వొడ్డు మీదికి ఆ దృశ్యాన్ని మరొక్కసారి తోస్తాయి. ఇప్పుడు నడుస్తున్నా మావూరు నాకు కొత్తగానే కనిపిస్తోంది. బస్ దిగినప్పటి నుంచి గమనిస్తున్నాను. ఏదో తెలియని గందరగోళం కనిపిస్తోంది. జనం అక్కడక్కడ గుంపులు గుంపులుగా చేరి మాట్లాడుకుంటున్నారు. 'స్మశానం' 'స్థలం' అనే పేర్లు వినిపిస్తున్నాయి తప్ప విషయం అర్థం కావడంలేదు. ఎవరైనా చనిపోయారేమో! ఎవరైనా తెలిసిన వాళ్ళు కనిపిస్తే అడుగుదామనుకుని ఆ ఆలోచనలకు ఫుల్‌స్టాప్ పెట్టాను.

మావూరు చాలా చిత్రమైందిగా అనిపిస్తుంది నాకు. అటు పల్లె కాదు, ఊరి వాళ్ళంతా బంధుత్వాలు కలుపుకుని అందరికీ అందరూ తెలిసి వుండటానికి పట్టణమూ కాదు. పదేళ్ళ కాపురం వున్నాక కూడా ప్రక్కింట్లో ఎవరెవరు వుంటారో తెలియక పోవడానికి, మధ్యస్థంగా వుంటుంది.

చిత్రంగా అనిపిస్తుంది అన్ని పెరుగుతున్న వూళ్ళకు మల్లే విచిత్రంగా మారిపోతూ! మొదట్లో పల్లెగా వున్నప్పుడు ఓ వందో రెండొందలో వ్యవసాయ కుటుంబాలు ఉండేవట. అది పాతవూరుగా ఇప్పుడు వూరికి ఒక మూలగా విసిరేసినట్లుగా వుంది. ఊరికి దూరంగా వున్న హాస్పిటల్ వూరు మధ్యలోకి వచ్చేసింది. మధ్యలో వున్న బస్టాండ్ వూరి చివరికి జరిగింది. ఊరికి దూరంగా వున్న స్మశానం వూరి మధ్యలో కొచ్చేసింది. గుర్తు చేసుకుంటూ పోతే అన్నీ ఆశ్చర్యంగానే అనిపిస్తాయి.

ఆలోచిస్తూ నడుస్తూ ఉన్న నావీపు మీద ఓ చరుపు చరిచారెవరో! తిరిగి చూస్తే ప్రభాకర్. చిన్ననాటి స్నేహితుడు. హైస్కూల్‌లో క్లాస్‌మేట్స్‌మి. బిళ్లంగోడు, కబడీ, ఈత - వీటిల్లో కూడా ఒకే బ్యాచ్. ఈ విషయాలు ప్రస్తావనకు వచ్చినప్పుడు కూడా ఆశ్చర్యంగానే వుంటుంది. మా వూరికి పడమటి వైపున అడివి వుండేది. అక్కడ బిళ్ళంగోడు ఆడుకునే వాళ్ళం. ఇప్పుడు అది అత్యంత ఖరీదైన ఏరియా. కొద్దిసేపు ప్రభాకర్‌తో మాట్లాడాక మళ్ళీ కలుసుకుందామని చెప్పి సెలవు తీసుకున్నాను. అప్పుడు గుర్తొచ్చింది అడుగుదామనుకున్న విషయం. కానీ వాడు వెళ్ళి పోయాడు.

చిన్ననాటి ముచ్చట్లు మాట్లాడుకునేటప్పుడు ఈ వూరు పెరుగుదల గుర్తుకొస్తే మేమే 'ఆశ్చర్యపోతుంటాం. కాస్త పెద్దవాళ్ళ సంగతి అయితే చెప్పనే అక్కరలేదు. నిశ్చేష్టులైపోయి 'అంతా విడ్డూరంగా అనిపిస్తదిరా. ఇప్పుడు ఎకరా లక్షల్లో అమ్మేది అప్పుడు బీళ్ళు. అడివి. శిస్తు కట్టలేక ఎంతోమందిమి వదిలేసుకున్నాం. ఆ వుత్తరాదోళ్ళు వొచ్చి కూటికీ నీళ్ళకి ఎకరాలెకరాలు గొనేసి లక్షల్లో అమ్మేస్తుంటారు గదరా...'' ఇంక ఆపరు కదిలిస్తే. వాళ్ళ ఆశ్చర్యాన్ని రూపుమాపడం మనవల్లగాదు.

మాకే ఆశ్చర్యంగా వుంటే ఇకవాళ్ళకి ఆశ్చర్యం గొల్పడంలో వింత ఏముంది? అయితే విశేషం ఏమిటంటే ప్రతి ఒక్కళ్ళకూ వాళ్ళవూరు అభివృద్ధి చెందితే చాలా ఆనందంగా వుంటుంది. కానీ ఇక్కడ చాలామందికి ఆ ఆనందం లేదు. పైగా ఏదో తెలియని బాధ. దానికి కారణం లేకపోలేదు.

మా వూర్లో మంచి ఆసుపత్రులు వున్నాయి. ఉన్నత విద్యా సౌకర్యాలున్నాయి. బస్ వసతి, రైలు వసతి వున్నాయి. కాస్త సింపుల్‌గాహాయిగా బ్రతకాలనుకున్న వాళ్ళకు కావలసిన సౌకర్యాలన్నీ వున్నాయి.

లేనిదల్లా మారుతున్న కాలానికి అనుగుణంగా మారాలన్న ఇంగిత జ్ఞానమే! ఉమ్మడి కుటుంబాలు చీలిపోతున్నాయి కానీ అక్కడక్కడే ఆ ఇంట్లోనే ఇరుక్కుని ఇరుక్కుని ఇరుకుగోడలు కట్టుకుని ఇరుక్కు పోయారు తప్ప వేరేస్థలం కొనుక్కోవాలన్న ఆలోచన లేదు.

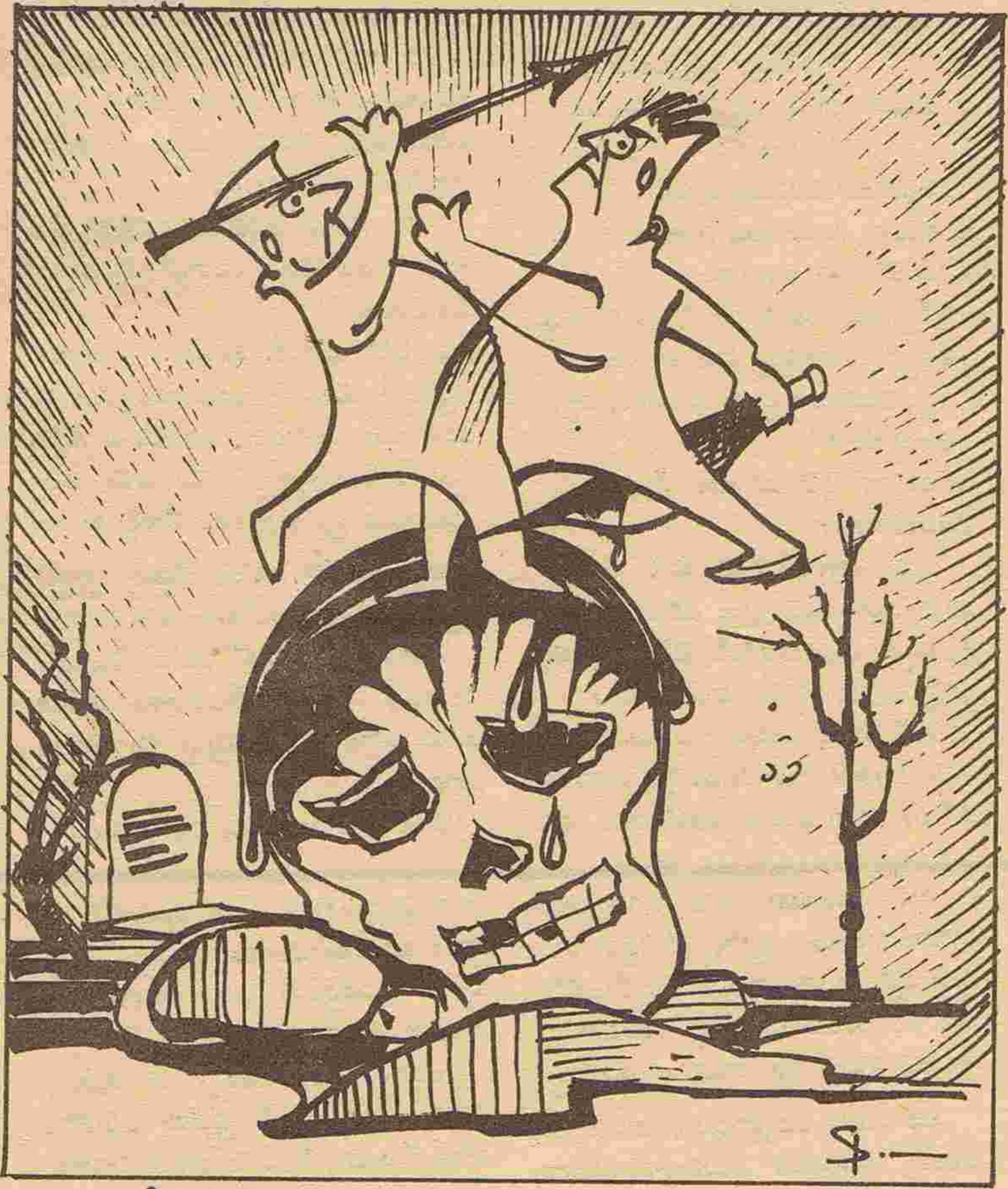

నా ఆలోచనలను త్రుంచివేస్తూ ఐదారుగురు ఉత్తరం వైపు పరిగెత్తారు. వాళ్ళ చేతిలో కర్రం క్రరలు, క్రరలు వున్నాయి. వాళ్ళు నాకు తెలుసు. పాతవూరు వాళ్ళు.

నా ఆశ్చర్యానికి అంతులేదు. వీళ్ళు ఎక్కడికి పరుగెత్తుతున్నట్లు?

నేనూ కాస్త వడివడిగా నడిచాను.

లక్ష్మీనగర్ వెళ్ళేదారిలో స్వశానం దగ్గర గుంపులు, గుంపులుగా జనాలు. నేనూ అక్కడికి చేరుకున్నాను. గుంపుకు దూరంగా తెలిసిన వ్యక్తి ఒకతను కనిపిస్తే విషయం ఏమిటని అడిగాను.

''ఏముంది! స్మశానాన్ని కూడా బ్రతకనిచ్చేటట్టు లేరు. దాన్ని మొత్తం ఆక్రమించేటట్టున్నారు. నలభై ఎకరాలో యాభై ఎకరాలో వుండిన స్మశానం ఇప్పుడు రెండు ఎకరాలకొచ్చింది. అంతా ఆక్రమించేస్తిరి. దీన్నన్నా కాపాడు కోకపోతే ఎట్లా?''

అటువైపుచూశాను. రెండు గ్రూపులుగా చేరి అరుచుకుంటున్నారు. మరికొందరు అక్కడక్కడ గ్రూపులుగా చేరి చర్చించు కుంటున్నారు.

అరుచుకునే వాళ్ళ వైపు చూస్తే - వాళ్ళు ఇప్పుడో మరికాసేపటిలోనో కొట్టుకునేటట్టు ఉన్నారు. అంతా కలగాపులగంగా రంకెలు వేసుకుంటున్నారు. ఎవరు ఏం మాట్లాడుతున్నారో అర్థంకాని పరిస్థితి. కాస్త జాగ్రత్తగా మనసు పెట్టి విన్నాను.

''మీరు చెప్పేది నిజమేనయ్యా. స్మశానం అంతా ఎవురెవురో ఆక్రమించేసిం ''దానికి మాదా బాధ్యత''.

''ఆక్రమించేసి ప్లాట్లు ఏసి అమ్మేసిన వాళ్ళనేం జెయ్యలేరుగాని మామీద బడ్డారు.''

''ఐదేళ్ళ నుంచి పక్కన రోడ్లో వుంటున్నాం గదా. గవర్నమెంటు ఖాళీ జేయ్‌మంటే ఇవతలకొచ్చి ఇళ్ళేసుకుంటున్నాం తప్పా!''

''ఆ సంగతి గవర్నమెంటుని అడగండి.''

''వాళ్ళంతా అప్పుడెప్పుడో ఆక్రమించుకుంటే మీరు కూడా అప్పుడే ఆక్రమించుకో గూడదా?''

'అయ్యన్నీ మాకు దెలీదు. ఇంత పెద్దూరికి ఈ మాత్రం స్మశానమన్నా లేకపోతే ఎట్లా? ఇక నుంచి ఇక్కడ ఎవ్వడు పాకేసినా వూరుకోం'.

'తాత ముత్తాతల అయాం నుంచి ఈ వూళ్ళో ఉంటుంటే మాకు జానెడు చోటుకి దిక్కులేదుగాని, ఎక్కడెక్కడ నుంచో వొచ్చి స్మశానం గూడా మిగల్నీటం లేదే'.

'ఈవూరు నీ సొంతం ఏంగాదు. చానా ఏళ్ల నుంచి మేంగూడా ఈ వూళ్ళోనే వుంటున్నాం.

'అదంతా మాకెందుకు ఇంత పెద్దూరికి ఈ స్మశానం జాలదు. ఇంకెవరు ఆక్రమించినా వూరుకోం'

'వూరుకోక ఏంజేస్తారేం'?.

మాట మాట పెరుగుతోంది.

బూతుల్లోకి దిగుతున్నారు.

తరువాత క్రరలు, కత్తుల్లోకి దిగవచ్చు.

నేను అక్కడి నుంచి బయటపడి ఇంటి వైపు దారితీశాను.

నా చిన్నప్పుడు ఈవైపు అంతా స్మశానం. ఇటు రావాలంటేనే భయపడేవాళ్ళం. ఇప్పుడు అక్కడ అంతా ఇళ్ళు. స్మశానానికి రెండు వైపులా రోడ్లు పడ్డాయి. తారురోడ్లు ఇటీవల వేశారు. అవి వేయకముందు రోడ్డును ఆనుకుని కొంతమంది పాకలు వేసుకున్నారు. ఆ పాకల్లో చిన్నచిన్న దుకాణాలు పెట్టుకున్నారు. అప్పుడు రోడ్డు తలన చోటుకోసం అంతా పరుగులు తీశారు. దొరకని వాళ్ళు లోపల స్థలంలో పాకలు వేసుకున్నారు. ఇటీవల మున్సిపాలిటీ వాళ్ళు రోడ్లను వెడల్పు చేస్తూ ఆ పాకల్ని ఖాళీచేయమన్నారు. ఖాళీ చేయం అని మొండికేశారు కానీ సాగలేదు. పోలీస్ బలగాలను చూసి భయపడి ఖాళీ చేస్తామని గడువు అడిగారట.

ఇప్పుడు లోపలికి జరిగి పాకలు వేసుకుంటామంటారు వాళ్ళు.

స్మశానానికి స్థలం చాలదంటారు వీళ్ళు. ఈ గొడవ చిలికి చిలికి గాలివాన అయ్యేటట్లుంది! ప్రభుత్వం ఏంచేస్తోందో!

ఊరిలో బోలెడన్ని ఖాళీస్థలాలు వున్నాయి. కానీ చుక్కల నంటే ధరలు. ఇదో పెద్ద వ్యాపారం అయిపోయింది. వస్తువుల్ని నిల్వచేసి డిమాండ్ పెంచి అమ్మితే బ్లాక్ మార్కెట్లోఅమ్ముతున్నాడని కేసు పెడతారు. మరి ఈ స్థలాల విషయమో, ఒక్కొక్కడు వందల ప్లాట్లు కొనేసి బ్లాకులో అమ్ముతుంటే ప్రభుత్వం ఎందుకు పట్టించుకోదు! ఈ ప్రభుత్వాలు నడిపే పెద్దలు పేటలు పేటలు ఆక్రమించుకున్నందువల్లా? బ్లాక్ మనీ వున్న వాళ్ళంతా తమ డబ్బుని స్థలాల రూపంలో దాచుకున్నందువల్లా?

మధ్యతరగతి ఉద్యోగస్థుడి మీద ఇన్‌కంటాక్స్ వేసే ప్రభుత్వం స్థలాల వ్యాపారాల్లో కోట్లు సంపాదించే వీళ్ళ మీద ఇన్‌కంటాక్స్ వేయదు ఎందుకని?

ఈ ప్రశ్నలకు అంతువుండదు. తల వేడెక్కి పోయింది. అయినా ఈ ఆలోచన వెన్నాడుతూనే వుంది. ఎవరైనా ప్రభుత్వాధికారి జోక్యం చేసుకుని ఈ గొడవని పరిష్కరిస్తే బావుణ్ను. వాళ్ళందరికీ ప్రభుత్వ రికార్డుల్లో 'పోరంబోకు'గా ఉన్న భూమి ఇస్తే బావుణ్ను! ఇరవైయ్యో శతాబ్ది అంతానికి దేశంలో ఇన్నివేల ఇళ్లు అవసరమౌతాయి! అన్ని వేల ఇళ్ళు అవసరమవుతాయని ఫైవ్ స్టార్. హోటళ్ళలో కూర్చుని తలలు పట్టుకుని మందుకొట్టే ప్రభుత్వ సంఘ ప్రతినిధులకు ఇంతచిన్న ఆలోచన రాకుండా వుంటుందా? ప్రతి వూర్లోనూ పోరంబోకు భూమిని ప్లాట్లు పెట్టేసి - వెంటనే ఇళ్ళు కట్టుకుని నివసిస్తామనే వాళ్ళకు ఇస్తూ ఉంటే ఈ సమస్య పరిష్కారం కాదా?

ఆలోచనలు అంతం కాకుండానే ఇల్లొచ్చింది. కబుర్లలలో పడిపోయి ఆ గొడవే మర్చిపోయాను. మరునాడు ఉదయాన్నే తెలిసింది. ముందురోజు గొడవ చిలికి చిలికి గాలివానై వాళ్ళ క్రరలతో దాడిచేసారని, వీళ్ళ ఇళ్ళు పీకేశారని ఇద్దరూ ఒకళ్ళమీద ఒకళ్ళు బాంబులేసుకున్నారని, చాలామంది చని పోయారని, అప్పుడు పోలీసులు జోక్యం చేసుకుని చచ్చిపోయిన వాళ్ళని, దెబ్బలు తగిలిన వాళ్ళని అంతా హాస్పిటల్‌కు తీసుకెళ్ళారని-

నేను త్వరత్వరగా తయారై బజారుకు వెళ్ళాను. అక్కడ మిత్రుడు రాధాకృష్ణ కలిశారు.

వివరాలు అడిగాను.

'సుమారు నలభై మంది చనిపోయారు' చెప్పాడు. నాకు కళ్ళ వెంబడి నీళ్ళు తిరిగాయి. వీళ్ళల్లో ఎక్కువ మంది నాకు బాగా పరిచయం అయినా వాళ్ళే వుంటారు.

'ఎక్కడున్నారు?' అన్నాను బాధగా

'ఎక్కడున్నారేమిటి? హాస్పిటల్లో వున్నాయ్. పోస్ట్‌మార్టం అయ్యాక స్మశానానికి తీసుకువస్తారు'

'ఏమిటా'! స్మశానం ఎంత వుంటే ఏమండీ! చాలకుండా పోతుందా?' నా గొంతులో జీర.

'అది తెలిస్తే ఇంకేమండి! బ్రతికున్న వాడికైతే ఎన్నివేల ఎకరాలలోనూ సంతృప్తి పరచలేంగానీ, చనిపోయిన వాడికి ఆరడు గుల గుంట తవ్వితే ఇంకా కాస్త చోటు మిగిలిస్తాడు కదండి'.

కళ ఎవరి కోసం?

చిక్కటి చీకటి లాంటి నీగ్రో చర్మం చిట్లి నెత్తురు చిమ్మినప్పుడు, శ్వేత జాత్యహంకారం ఎంత అమానుషమైనది అనుకున్నాడు అమెరికన్ చిత్రకారుడు నార్మన్ రాక్వెల్. అంతే, వృద్ధాప్యాన్ని లెక్క చెయ్యకుండా తన డెబ్బయ్యవ ఏట, కుంచెని కదిలించి, అమెరికాలో ఆనాడు నీగ్రోలపై జరుగుతున్న అత్యాచారాల్ని, రంగుల్లో చూపించేడు. దక్షిణ అమెరికాలో ఈ దురాగతాలకి అద్దం పడుతూ అతను ఎనిమిది కళా ఖండాల్ని సృజించేడు. ముప్పై ఏళ్ళనాటి ఈ కళాకృతులు ప్రస్తుతం స్టాక్ బ్రిడ్జ్‌లోని మ్యూజియంలో వున్నాయి.